

ที่ อว ๐๒๐๘.๔/ว ๑๐๘๖๖
ถึง สถาบันอุดมศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ได้จัดการนำเสนอผลงานวิจัยสำรวจสถานการณ์การแพร่ระบาดของเฮโรอีนในกลุ่มเด็กเยาวชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ โดยมีการนำเสนอผลงานวิจัย ๒ งานวิจัย ได้แก่ ๑) การสำรวจสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของเฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อหามาตรการป้องกันในระดับพื้นที่ และ ๒) การสำรวจสภาพปัญหาและแนวทางในการป้องกันปัญหาเฮโรอีนของกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันตก

เพื่อให้การดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเหมาะสม สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จึงขอความร่วมมือสถาบันอุดมศึกษาร่วมเผยแพร่ผลงานวิจัยดังกล่าว โดยสามารถดาวน์โหลดผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เอกสารประกอบการประชุม และรับชมการนำเสนอผลงานวิจัยย้อนหลัง ได้ทาง QR Code ท้ายหนังสือฉบับนี้ เพื่อนำองค์ความรู้มาปรับใช้ในการทำงาน กำหนดมาตรการ แนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเฮโรอีนได้อย่างเหมาะสมในระดับพื้นที่ สร้างความตระหนักรู้ และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป

กองส่งเสริมและพัฒนากำลังคน
กลุ่มส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะและทักษะนักศึกษา
โทร. ๐ ๒๐๓๙ ๕๕๙๘, ๕๕๙๙
โทรสาร ๐ ๒๐๓๙ ๕๖๕๗

การนำเสนอ
ผลงานวิจัยย้อนหลัง

เอกสารประกอบ

กำหนดการนำเสนอผลงานวิจัยสำรวจสถานการณ์การแพร่ระบาดเฮโรอีนในกลุ่มเด็กเยาวชน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ในวันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.

ณ ห้องประชุม ชิดชัย วรรณสถิตย์ สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ และผ่าน Facebook live

---

เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ น.	ลงทะเบียนเข้าร่วมการนำเสนอผลงานวิจัย
เวลา ๐๘.๔๕ - ๐๙.๐๐ น.	กล่าวเปิดการนำเสนอผลงานวิจัย โดย เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	อภิปรายนำเสนอผลงานวิจัย “สถานการณ์การแพร่ระบาดเฮโรอีน กลุ่มเด็กเยาวชนในปัจจุบัน” ดำเนินรายการโดย นายสมบัติ เทพเสนา ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาสารสนเทศด้านลดอุปสงค์ <ul style="list-style-type: none"> ■ การสำรวจสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของเฮโรอีนในกลุ่ม เด็กและเยาวชนเพื่อหามาตรการป้องกันในระดับพื้นที่ โดย ผศ.ดร.อุษณีย์ ฟิ่งปาน ศ.ดร.จิตรลดา อารีย์สันติชัย ศูนย์วิจัยยาเสพติด วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ■ การสำรวจสภาพปัญหาและแนวทางในการป้องกันปัญหา เฮโรอีนของกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันตก โดย นายเกรียงไกร ฟิ่งเชื้อ มูลนิธิศูนย์วิชาการสารเสพติด (มศวส.)
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเฮโรอีน ในกลุ่มเด็กและเยาวชน
เวลา ๑๖.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	กล่าวปิดการนำเสนอผลงานวิจัย

หมายเหตุ : ๑. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่มในเวลา ๑๐.๓๐ น. และเวลา ๑๔.๓๐ น.

๒. กำหนดการอาจปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การสำรวจสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของเฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อหามาตรการ
ป้องกันในระดับพื้นที่

สารประเภทฝิ่น (Opiates) เป็นกลุ่มสารที่ออกฤทธิ์กดประสาท ที่รู้จักกันดีในเชิงเสพติด คือ เฮโรอีน ซึ่งแพร่
ระบาดมานาน และลดน้อยลงจนเกือบไม่มี ในระยะประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา มีรายงานการกลับมาแพร่ระบาด
ของเฮโรอีน ในประเทศไทย โดยเฉพาะการใช้ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับการแพร่ระบาดของ
เฮโรอีนในต่างประเทศด้วย เช่นเดียวกัน จากรายงานการบำบัดรักษา และรายงานการจับกุม พบว่า ผู้เสพ
เฮโรอีนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ผลกระทบจากการเสพมีทั้งผลที่กระทบต่อสุขภาพ ร่างกาย และผลกระทบต่อ
ทางเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว ชุมชน โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเฮโรอีน
จากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 25 ปี อีกทั้งยังศึกษา ปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการใช้เฮโรอีน เพื่อหา
ข้อเสนอแนะในการป้องกันการเสพเฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชน วิธีการศึกษา สํารวจสภาพปัญหาจาก 2
กลุ่ม 1) ผู้เสพ และ 2) ผู้ให้บริการ บุคลากรและ/หรือผู้เกี่ยวข้องกับการใช้เฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชน
ศึกษาในพื้นที่ที่มีเฮโรอีนระบาด กล่าวคือ ภาคเหนือ (เชียงใหม่ เชียงใหม่) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 1
จังหวัด (สมุทรปราการ) โดยที่การสร้างแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มจะแบ่งเป็นการสอบถามเชิงปริมาณ
(quantitative) และเชิงคุณภาพ (qualitative) จำนวนตัวอย่างผู้เสพ 137 คน และผู้ให้บริการ 48 คน

ผลการศึกษาในกลุ่มผู้เสพ เป็นชาย 124 คน (ร้อยละ 90.51) และหญิง 13 คน (ร้อยละ 9.49) ประมาณร้อย
ละ 20 เป็นเด็ก (ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ บิดา-มารดา (ร้อยละ 57.66) และบุคคลอื่น ๆ
เช่น ตา ยาย ญาติพี่น้อง (ร้อยละ 30.66) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 65.69) รองลงมาคือศาสนาคริสต์ (ร้อย
ละ 27.01) ส่วนใหญ่จบประถมศึกษา (ร้อยละ 37.96) รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 33.58)
ประมาณร้อยละ 28 ไม่ได้มีการประกอบอาชีพ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 22.63)
ขับมอเตอร์ไซด์ รับจ้างส่งพัสดุ ไรเดอร์ (ร้อยละ 18.98) รายได้เฉลี่ยประมาณ 7,500 บาทต่อเดือน ประมาณ
ร้อยละ 15-16 ขายยาเสพติด

ผลการศึกษาในกลุ่มผู้ใช้เฮโรอีน แบ่งเป็น กลุ่มที่ 1) ผู้ที่ใช้เฮโรอีนเพียงอย่างเดียว เป็นการรายงานในทุกพื้นที่
ทั้งภาคเหนือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล (ร้อยละ 59) และ กลุ่มที่ 2) ผู้ใช้เฮโรอีนร่วมกับสารอื่น อาทิ นำเฮโรอีน
มาผสมกับบุหรี่แล้วสูบ 24 คน (ร้อยละ 17.52) ช่วงอายุที่เริ่มใช้เฮโรอีนครั้งแรกที่มากที่สุด คือ ช่วงอายุ 16 -
20 ปี (ร้อยละ 58.39) รองลงมา คือ ช่วงอายุ ไม่เกิน 15 ปี (ร้อยละ 31.39) สารเสพติดที่ใช้ก่อนใช้เฮโรอีน
ได้แก่ บุหรี่ (ร้อยละ 54.74) ยาบ้า (ร้อยละ 36.50) กัญชา (ร้อยละ 32.12) กระท่อม (ร้อยละ 31.39) วิถีเสพ
เฮโรอีนส่วนใหญ่เป็นการสูบ (ร้อยละ 52.55) สูดดมหรือนัตด์ (ร้อยละ 35.04) และฉีด (ร้อยละ 12.41) นำ

สังเกตว่า ผู้ให้ข้อมูลในกรุงเทพฯ เสพเฮโรอีนด้วยวิธีการสูด/ดม/ฉีด ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันในต่างประเทศในอัตราร้อยละที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น

ปัจจุบันได้เฮโรอีนจาก 2 วิธี ได้แก่ 1) ซื้อมาจากเพื่อน คนรู้จัก พ่อค้ายา คนเดินยา ภายในชุมชนหรือหมู่บ้านใกล้เคียง และ 2) ได้มาโดยไม่ต้องซื้อ เช่น เพื่อนให้ ทำงานแลก เป็นเด็กเดินของ ประสบการณ์ใช้เฮโรอีนเกินขนาด พบว่า มีผู้เคยใช้เฮโรอีนเกินขนาดเพียง ร้อยละ 10.22 และเคยเห็น เพื่อน หรือ คนรู้จัก ใช้เฮโรอีนเกินขนาด (ร้อยละ 16.79) มากกว่าครึ่งไม่เคยบำบัดรักษา รูปแบบการใช้เฮโรอีน มีทั้งการใช้คนเดียว ใช้กับแฟน ใช้เป็นกลุ่มกับเพื่อน ใช้กับคนใกล้ชิด วิธีการใช้ อาทิ การสูด/สูด หรือ ฉีด อุปกรณ์การเสพอื่น ๆ เช่น สำลี เข็มฉีดยา หลอดฉีดยา ไฟแช็ค บ้อง ฟอยล์ เป็นต้น สำหรับสถานที่เสพ ส่วนใหญ่ เป็นบ้านตนเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ หรือสถานที่อื่น ๆ ที่มีความเป็นส่วนตัว หน่วยการใช้ต่อครั้งหลากหลาย เป็น ตัว ฝา หลอด จี (g) และปริมาณก็ไม่เท่ากัน เช่น “สูดคนเดียว ใช้ปริมาณเฮโรอีน 1/4 g ต่อครั้ง” “นำเฮโรอีนปริมาณ 1/4 หลอด กาแฟ ใส่ฟอยล์และจุดไฟแช็คสูด” “โรยเฮโรอีนลงบนยาเส้น ม้วนๆแล้วสูด ใช้ปริมาณเฮโรอีน 2 ฝา/มวน” เป็นต้น

ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 70 ถูกจับกุมดำเนินคดี 1-2 ครั้ง มีเพียง 18 คนเท่านั้นที่ถูกจับเกิน 2 ครั้ง นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในจังหวัดเชียงรายแล้ว เชียงใหม่ กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ มากกว่าครึ่งไม่เคยถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติด ผลต่อร่างกายเนื่องจากการเสพเฮโรอีน พบว่า ร้อยละ 36.50 ให้ข้อมูลว่า ทำให้ร่างกายอ่อนเพลียไม่มีแรง และร้อยละ 27.01 ให้ข้อมูลว่า ทำให้ร่างกายของผู้ใช้ ชูบ ผอม ส่วนใหญ่สาเหตุการใช้เฮโรอีน คือ ความอยาก ร้อยยากล่อง การชักชวนจากเพื่อนในกลุ่มที่เคยใช้สารเสพติด

ผลของการเสพต่อครอบครัวและชุมชน ร้อยละ 54.74 เห็นว่า การใช้เฮโรอีนของตนเองไม่ได้ทำให้คนอื่นเดือนร้อน ในขณะที่ร้อยละ 37.23 เห็นว่า การใช้เฮโรอีนของตน ทำให้มีปัญหา กับ พ่อ แม่ หรือคนในครอบครัว อย่างไรก็ตาม มากกว่าร้อยละ 90 ต้องการที่จะหยุดการใช้เฮโรอีน จากข้อคำถามที่ว่า “ใครจะช่วยท่านได้บ้างในการหยุดใช้เฮโรอีน” เห็นว่าผู้ที่จะสามารถช่วยให้หยุดใช้เฮโรอีนได้ มากที่สุดคือ บิดา-มารดา (ร้อยละ 45.99) รองลงมาคือ แพทย์/พยาบาล (ร้อยละ 27.01)

ผลการศึกษาผู้ให้บริการ บุคลากรและ/หรือผู้เกี่ยวข้องกับการใช้เฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชน เก็บข้อมูลจากบุคลากรที่ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่/จังหวัดเดียวกับผู้เสพเฮโรอีน จำนวน 48 คนเป็นผู้ที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย 10 คน เชียงใหม่ 15 คน กรุงเทพฯ 17 คน และสมุทรปราการ 6 คน ตามลำดับ ร้อยละ 77 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี (ร้อยละ 43.75) รองลงมาคือ 30-39 ปี (ร้อยละ 29.17) ส่วนใหญ่ 29 คน (ร้อยละ 60.42) เป็นเจ้าหน้าที่ภาคสนาม รองลงมาเป็นพยาบาล 8 คน (ร้อยละ 16.67) เป็นผู้จัดการฝ่าย/กลุ่ม/

องค์กร 6 คน (ร้อยละ 12.50) นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์จำนวนเท่ากัน 2 คน (ร้อยละ 4.17) และเป็นที่ปรึกษาองค์กร 1 คน (ร้อยละ 2.08)

ความคิดเห็นต่อสถานการณ์ความรุนแรงของเฮโรอีนทั้งที่โดยทั่วไปและในกลุ่มเด็กและเยาวชน มากกว่าร้อยละ 90 มีความเห็นว่า สถานการณ์ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และเห็นว่าเด็กและเยาวชน กับผู้ใหญ่ การใช้เฮโรอีนมีความแตกต่างกัน โดยบางคนเห็นว่าเด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มที่อยากลอง หลงผิดไปกับเพื่อน พอเสพติดไปแล้วก็กล้าเสี่ยง และหาทางออกไม่ได้ ไม่มีเงินมาซื้อของเสพติด ส่วนผู้ใหญ่อาจจะหาทางออกด้วยการเป็นลูกค้า อีกทั้งเยาวชนไม่มีความตระหนักเรื่องสุขภาพหรือความเสี่ยงกับโรค นอกจากนี้เด็กและเยาวชนชายและหญิงที่สนใจเรื่องการเสพติดเฮโรอีนก็แตกต่างกัน หญิงจะไม่ฉีดยา และเลิกง่ายกว่าชาย สาเหตุที่ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งไม่เคยเสพยาเสพติดใด ๆ มาก่อน กลายเป็นผู้เสพติดเฮโรอีนเพราะอยากลอง และเป็นวัยที่อยากรู้ อยากรอง มีอยู่บ้างที่ต้องการสารเสพติดที่แรงขึ้น เฮโรอีนเข้าถึงได้ง่าย

การหยุดใช้เฮโรอีนของกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน ประกอบด้วยปัจจัยหลักๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความตั้งใจที่จะเลิกของบุคคลคนนั้น 2) ปัจจัยแวดล้อม เช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว ชุมชน 3) นโยบายและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของภาครัฐ ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้ มีส่วนสำคัญทั้งในการเป็นแรงผลักดันและแรงสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนสามารถหยุดหรือยังคงใช้ยาเสพติดต่อไป

สรุปและเสนอแนะ จากการวิจัย ได้ผลลัพธ์ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชน มีเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ไม่มีการรายงานเรื่องการใช้สารสังเคราะห์เฮโรอีน แต่นั่นหมายความว่า เฮโรอีนที่มีอยู่เพียงพอที่จะใช้โดยไม่ต้องใช้สารสังเคราะห์ เด็กและเยาวชน เป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้เฮโรอีนในประชากรกลุ่มนี้มีความหลากหลาย ทุกรูปแบบ หลายคนคิดที่จะเลิกเสพยา และผู้ที่มีส่วนช่วยน่าจะเป็นครอบครัว พ่อ-แม่ และผู้ให้การบำบัด ซึ่งสอดคล้องกันทั้งผู้เสพยาและผู้ให้บริการ บุคลากรและ/หรือผู้เกี่ยวข้องๆ สิ่งที่น่าจะทำในเรื่องการป้องกัน น่าจะเป็นการพัฒนาเป็นระบบการติดตามแนวโน้มสถานการณ์เฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชน

*****

การสำรวจสภาพปัญหา และแนวทางในการป้องกันปัญหาเฮโรอีน ของกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันตก

บริหารจัดการโดย มูลนิธิศูนย์วิชาการสารเสพติด
สนับสนุนทุนโดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ผู้วิจัย

เกรียงไกร พึ่งเชื้อ
บลิณทิพย์ คชพงษ์
ยุวดี เว็วเจริญ
อัญชสา สุริย์แสง

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางป้องกันปัญหาการใช้เฮโรอีนของเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันตกโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน ประกอบด้วย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชน อายุ 15 - 24 ปี ที่มีประสบการณ์การใช้เฮโรอีนในพื้นที่ภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี จำนวน 205 คน คัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ 2) การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยเยาวชนที่มีประสบการณ์การใช้เฮโรอีน จำนวน 30 คน ผู้ปกครองของเยาวชนที่มีประสบการณ์การใช้เฮโรอีน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่บำบัดรักษา ยาเสพติด จำนวน 10 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 39.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25.9 จบระดับประถมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ กว่าร้อยละ 73 ที่จบการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในส่วนของเยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษาแล้วพบว่า ร้อยละ 30.7 ต้องออกจากสถานศึกษากลางคัน โดยสาเหตุที่ออกเพราะมีปัญหา ยาเสพติด ร้อยละ 30 และเรียนไม่ไหว ร้อยละ 25 ในส่วนของประสบการณ์การใช้เฮโรอีนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้เฮโรอีนนั้นเคยใช้บุหรี่ปาก่อน (ร้อยละ

เฮโรอีน โรยบนกัญชา

บรรจุภัณฑ์เฮโรอีนที่จำหน่าย
ใส่ในหลอด หรือถุงซิปล็อค

92.2) อายุเฉลี่ยที่เริ่มใช้เฮโรอีนเป็นครั้งแรกคือ 18 ปี (ต่ำสุด 13 ปี สูงสุด 23 ปี) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เฮโรอีนครั้งแรกด้วยวิธีการสูบผสมกับบุหรี่หรือยาเส้น (ร้อยละ 69.3) ในกลุ่มตัวอย่างที่ยังใช้เฮโรอีนใน 1 ปีที่ผ่านมาพบว่า การใช้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการสูบผสมกับบุหรี่หรือยาเส้นสูงสุด คือ ร้อยละ 68.4 รองมาคือ การสูบผสมกับกัญชา ร้อยละ 36.8 โดยกลุ่มตัวอย่างรายงานว่าใช้เฮโรอีนโดย

การฉีดเข้าเส้นเลือดจำนวน 11 ราย หรือร้อยละ 5.7 กลุ่มตัวอย่างได้รับเฮโรอีนครั้งแรกจากเพื่อน (ร้อยละ 79.7) คนในชุมชน (ร้อยละ 9.9) และคนในครอบครัว (ร้อยละ 2.0) ผลกระทบจากการใช้เฮโรอีนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เฮโรอีนได้รับผลกระทบด้านความต้องการหรืออยากใช้จ่ายจนทนไม่ได้สูงที่สุด (ร้อยละ 73.7) รองลงมาคือ มีปัญหาด้านการเงิน (ร้อยละ 68.3) และปัญหาสุขภาพ (ร้อยละ 63.9) ตามลำดับ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า เยาวชนเริ่มใช้เฮโรอีนครั้งแรกในช่วงอายุต่ำสุด คือ 13 ปี และสูงสุด คือ 23 ปี โดยมีประวัติการใช้สารเสพติดชนิดอื่น ๆ มาก่อน เยาวชนส่วนใหญ่รายงานว่า สาเหตุของการใช้เฮโรอีนมาจากการชักชวนของเพื่อนและคนในครอบครัว ประกอบกับการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด ไม่ทราบถึงผลกระทบรวมทั้งต้องการการยอมรับจากเพื่อน ผลจากการใช้เฮโรอีนทำให้มีความสุขอย่างมาก เคลิบเคลิ้ม

ผ่อนคลาย ในส่วนผลกระทบที่เกิดจากการใช้เฮโรอีนมีรายงานผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต การทำงาน การเงิน ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวหรือบุคคลรอบข้าง ผลกระทบจากการทำผิดกฎหมาย และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ตลอดจนผลกระทบต่อชุมชน เมื่อพิจารณาเรื่องการป้องกันปัญหาเฮโรอีนนั้นพบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างองค์ความรู้เรื่องผลและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้เฮโรอีนให้กับเด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนิน การบำบัดรักษาเยาวชนผู้ใช้เฮโรอีนว่า อันดับแรกของการบำบัดรักษานั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้เข้ารับการบำบัดจะต้องมีความสมัครใจเข้ารับการบำบัดด้วยตัวเอง ประกอบกับการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมและการได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเข้าใจจากคนในครอบครัวหรือชุมชนรอบข้างเพื่อสนับสนุนให้การบำบัดรักษาบรรลุผลสำเร็จ

ซ้าย เยาวชนที่ผู้ปกครองทราบว่าใช้เฮโรอีนจึงให้บวช ทำร้ายตัวเองเมื่อมีอาการถอนพิษยา
ขวา รอยเข็มที่เยาวชนที่ใช้เฮโรอีนแบบฉีด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้เฮโรอีนของเด็กและเยาวชนในภาคตะวันตกพบว่าเด็กและเยาวชนเริ่มใช้เฮโรอีนอายุต่ำสุดคือ 13 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยในการเริ่มใช้อยู่ที่ 18 ปี พฤติกรรมการใช้โดยส่วนใหญ่เป็นการสูบบุหรี่ โดยผสมกับใบยาสูบมวนเป็นบุหรี่ปริหรือผสมกับกัญชามวนเป็นบุหรี่ปริหรือสูบบ้าง ยาวจนหลายรายให้เหตุผลของการใช้เฮโรอีนครั้งแรกว่าไม่ทราบว่าเป็นกัญชาหรือมวนบุหรี่ปริที่มีการผสมเฮโรอีน บางรายให้ข้อมูลว่าทราบแต่เพียงว่าเป็นแป้งเมทาหรือผงไวโรยกัญชาเป็นสูตรให้มีฤทธิ์ที่เข้มข้นกว่าการสูบกัญชาเพียงอย่างเดียว ในบางรายที่ทราบว่าผงที่โรยในการสูบบุหรี่ปริหรือกัญชานั้นคือเฮโรอีนแต่ก็ให้ข้อมูลว่าไม่เคยรับรู้เลยว่าเฮโรอีนจะมีฤทธิ์ที่ร้ายแรง ติดได้อย่างรวดเร็ว ง่ายตาย และมีอาการถอนพิษยาที่รุนแรงจนไม่สามารถหยุดใช้ได้ นอกจากนี้พบการใช้เฮโรอีนโดยวิธีการฉีดเข้าเส้นเลือดในเยาวชนบางรายโดยให้เหตุผลว่าเป็นวิธีการใช้ที่ประหยัดและรับรู้ฤทธิ์ของเฮโรอีนได้ดีกว่าการสูบบุหรี่ ในส่วนของเยาวชนที่ไม่เคยฉีดเฮโรอีนให้เหตุผลว่าเป็นเพราะกลัวหรือฉีดไม่เป็น

การได้มาซึ่งเฮโรอีนของเยาวชนโดยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ได้รับมาจากเพื่อนหรือไปขอซื้อต่อจากเพื่อน มีบางรายให้ข้อมูลว่าได้รับมาจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลในชุมชน โดยมีการแบ่งขายตั้งแต่ราคา 50 บาท (1 แคปซูลยา) 100 บาท (1 หลอดกาแฟสั้น) 200-300 บาท (ถุงซิปล็อค) เป็นต้น และจากการที่ใช้เฮโรอีนจนไม่สามารถหยุดใช้ได้นำมาซึ่งผลกระทบทางการเงินจึงเข้าสู่กระบวนการค้าขายโดยรับยาเสพติดมาขายเพื่อนำเงินไปซื้อเฮโรอีน บางส่วนซื้อเฮโรอีนมาในปริมาณมากและแบ่งจำหน่าย นอกจากการขายเฮโรอีนแลกกับเงินแล้วยังพบการจำหน่ายเฮโรอีนเพื่อแลกกับเมทาโดน โดยมีอัตราแลกเปลี่ยนคือ เฮโรอีนมูลค่า 100 บาท นำมาแลกเมทาโดน 10 มิลลิลิตร (cc.) ซึ่งเยาวชนได้รับมาจากการเข้ารับการรักษาในสถานบำบัดรักษาเสพติด รวมถึงมีรายงานการจำหน่ายเมทาโดนในระบบออนไลน์

ผลกระทบจากการใช้เฮโรอีนของเยาวชนในภาคตะวันตกพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วผลกระทบที่ได้รับเป็นในเรื่องของสุขภาพอนามัย อาการถอนพิษยา อาการปวดหนาวสั่นหรือที่เรียกกันว่าอาการลงแดงเนื่องจากการขาดยา รวมถึงผลกระทบจากทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากจำเป็นต้องใช้เฮโรอีนทุกวันไม่สามารถหยุดได้จนนำไปสู่การแสวงหาเงินเพื่อนำไปซื้อเฮโรอีนด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย เช่น ขโมยทรัพย์สินในบ้าน คนในชุมชน ตลอดจนของสาธารณะต่าง ๆ ในหมู่บ้านไปขายเพื่อนำเงินไปซื้อเฮโรอีน นอกจากผลกระทบต่อตัวเยาวชนเองแล้วยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และเจ้าหน้าที่งานบำบัดรักษา อาทิ ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ความหวาดระแวง การถูกกีดกันออกจากชุมชนหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงภาระงานด้านการบำบัดเฮโรอีนที่เพิ่มมากขึ้น และมีความยุ่งยากซับซ้อน นอกจากนี้บางรายที่เข้ารับการรักษาและมีอาการถอนพิษยาที่รุนแรงอาจถึงขั้นข่มขู่คุกคามเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เพื่อให้ได้มาซึ่งเมทาโดนในปริมาณที่เพิ่มขึ้น

เมทาโดนที่จำหน่ายออนไลน์ (TikTok)

จากข้อมูลดังกล่าวการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้เฮโรอีนในกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเฮโรอีนให้กับเด็กและเยาวชนรวมถึงทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชนเพื่อให้เข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ผลและผลกระทบจากการใช้เฮโรอีน รวมถึงทักษะในการปฏิเสธ การคิดไตร่ตรองและการยับยั้งชั่งใจ หากมีผู้ชักชวนให้ทดลองสารเสพติดใหม่ ๆ ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยข่าวสารในปัจจุบันให้ความสำคัญกับยาเสพติดบางชนิดมากกว่าราชายาเสพติดอย่างเฮโรอีนจึงทำให้การตระหนักถึงอันตราย ความร้ายแรงของเฮโรอีนถูกลดทอนลงไป รวมถึงการให้ความรู้ในส่วนของการบรรเทาอาการถอนยา การบำบัดรักษา ขั้นตอนและวิธีการดูแลผู้เข้ารับการบำบัดอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก ความเข้าใจ และความอดทนกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งครอบครัว ชุมชน และสังคมเพื่อร่วมกันดำเนินการบำบัดรักษาผู้ใช้เฮโรอีนให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการร่วมมือกันใช้วิธีการบำบัดที่หลากหลาย สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ และอาการถอนพิษยาของเยาวชนอย่างเหมาะสม ตลอดจนความร่วมมือกับชุมชนในการบริการ กำกับ ควบคุมการรับยาเพื่อบรรเทาอาการถอนพิษยาในกรณีที่จำเป็นต้องใช้เมทาโดนเพื่อความสะดวกและต่อเนื่องใน การบำบัดรักษา และมีการติดตามอย่างใกล้ชิดของคนในครอบครัวตลอดจนชุมชน รวมถึงให้การยอมรับ ให้โอกาส ให้เยาวชนเห็นถึงเป้าหมายของการดำเนินชีวิตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

---

1. ด้านการป้องกันการใช้เฮโรอีนของเด็กและเยาวชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการตระหนักเกี่ยวกับเฮโรอีนในทุกมิติ ทั้งเรื่องของรูปลักษณะ ชื่อเรียก ผลและผลกระทบที่เกิดจากการใช้เฮโรอีนให้กับเด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง หน่วยงานด้านการศึกษา ชุมชนและประชาชนทั่วไปเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงอันตรายตลอดจนผลกระทบจากการใช้เฮโรอีนที่มีทั้งต่อตัวผู้ใช้ ครอบครัว และชุมชน

2. ด้านการปราบปราม เนื่องด้วยลักษณะบรรพบุรุษในการจำหน่ายปลีเฮโรอีนมีขนาดเล็ก รวมถึงการพัฒนา รูปแบบไปเป็นแคปซูลยาเหมือนยารักษาโรคทั่วไป อาจทำให้การดำเนินการค้นหา สืบค้น จับกุมเป็นไปได้ยาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการอาศัยการข่าวจากพื้นที่และความร่วมมือจากชุมชนในการสืบค้นจับกุม

3. การบำบัดรักษา ในส่วนของการบำบัดรักษาผู้ติดเฮโรอีนควรบูรณาการในการบำบัดรักษาที่หลากหลายและเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้ของเยาวชน อาทิ 1) การให้ยาตามอาการร่วมกับจิตสังคมบำบัดและชุมชนมีส่วนร่วม 2) การบำบัดด้วยเมทาโดนร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เยาวชนผู้ติดเฮโรอีนสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทการใช้ชีวิต ตลอดจนการติดตามอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้สามารถอยู่ในกระบวนการบำบัดรักษาได้จนจบกระบวนการบำบัดรักษา นอกจากนี้ควรมีการจัดแผนการดำเนินชีวิตเฉพาะบุคคลให้กับเยาวชนเพื่อให้เยาวชนได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตความต้องการจำเป็นในด้าน การศึกษา การประกอบอาชีพในอนาคต ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือที่จำเป็นสำหรับแผน นั้น ๆ

รายงานผลงานวิจัยด้านยาเสพติด
ประกอบการนำเสนอผลงานวิจัยสำรวจสถานการณ์การแพร่ระบาดของเฮโรอีนในกลุ่มเด็กเยาวชน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ในวันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.
ณ ห้องประชุม ชิดชัย วรรณสถิตย์ สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ และผ่าน Facebook live

สามารถดาวน์โหลดไฟล์ผลงานวิจัยเฮโรอีนในกลุ่มเด็กเยาวชน ผ่าน QR Code รายงานผลงานวิจัยด้านยาเสพติด

หมายเหตุ สามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ส่วนพัฒนาสารสนเทศด้านลดอุปสงค์ สำนักพัฒนา
การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. หมายเลขโทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๒๔๕ ๙๐๘๔
หรือประสานนายสมบัติ เทพเสนา นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่
๐๙ ๙๖๒๔ ๑๕๓๕ ขอขอบคุณครับ